

blot er en Tvang fra den ene Part mod den anden, men at det ogsaa er en Tvang inden for den ene Part, saa at sige; $\frac{2}{3}$ af Tiendeyderne kan tvinge den sidste Trediedel til at gaa med til en Tiendeaflysning, som de maaske i og for sig ikke ønske. For mig staar det i alt Fald saaledes, at man altid maa være varsom med at gaa til saadanne Tvangsforanstaltninger, som jeg nævnede, naar det ikke er godtgjort, at man ikke ad den frivillige Overenskomst's Vej kan naa til Maalet. Jeg vil for saa vidt sige — saaledes som det andet Ting ogsaa udtalte sig i Fjor — at jeg ingenlunde er en ubetinget Modstander af en Tvangsafføsning, men jeg mener kun, at der maa være visse Forudsætninger til Stede for at gaa til noget saadant; og jeg skønner egentlig ikke, at disse Forudsætninger i Øjeblikket ere fuldt ud til Stede.

Saa siger man endnu: Men hvad der her maa have for Øje, er Landbrugets Tary, Berettigelsen af Landbrugets Ønske om at blive frigjort for den Byrde, som nu hviler paa det, og som føles dobbelt i saa vanskelige Tider som de nuværende. Hertil vil jeg sige, at der efter min Mening slet ikke er Tale om ved en Tiendeaflysning at bringe Landbruget en Lettelse, men derimod om at fritage de nuværende Ejere for en Byrde, som de blive i Stand til at vælte over paa deres Eftermænd, og Landbruget vilde i den næste Generation ikke være en Smule bedre stillet, selv om Tienden nu helt afløstes. Thi derom kan man være forvisset, at hviler der nu en Tiende af, lad os sige, 200 Kr. paa en Gaard, og Staten helt tog den Byrde bort fra Ejeren, saa vilde han kræve 5,000 Kr. mere, naar han skulde sælge sin Ejendom, og saa vilde hans Arvinger, naar den gaar i Arv, kræve af den, der overtog Gaarden, at Gaardens Værdi skulde beregnes 5,000 Kr. højere, og de vilde kræve deres Andel deraf, formodentlig i Form af Prioritetsobligationer. Jeg skønner derfor ikke, at Landbruget virkelig ved en saadan Tiendeaflysning vilde blive befriet for den Byrde; det vilde faa den igen i den følgende Generation, i en anden Form, maaske, som sagt, i Form af Prioritetsobligationer, og det er et Spørgsmaal, om dette ikke vilde tynde lige saa meget paa Landbruget som Tienden. Men ogsaa den Omstændighed, at Tiendeaflysningen saaledes i Virkeligheden staar ikke som en Lettelse for det samlede Landbrug, men som en Gave til de individuelle Ejere i Øjeblikket maa dog gøre Staten betænkelig ved at strække sine Ofre i saa Henseende alt for

vidt. Det, der efter min Formening kunde og skulde være Tale om, er, at Staten bidrager til, at der kan komme en samstemmende Vurdering af Tiendebyrden mellem de to Parter, derved at Staten fjerner de før nævnte Momenter til en Uoverensstemmelse, at den altsaa, naar det viser sig, at Tiendeydelsen gennemgaaende maa siges at have en vis Værdi for Tiende-ejeren, medens den for Tiendeyderen staar efter hans Opfattelse som havende en mindre Værdi, med Grund kan træde til og udjævne denne Difference og derved muliggøre en Overenskomst. Men jeg skønner paa ingen Maade, at denne Difference kan sættes til en Fjerdedel af Beløbet eller, som det faktisk vil blive gennem Rentelettelsen, til en Tredjedel.

Gaar jeg over til nærmere at betragte den Maade, hvorpaa Tiendeaflysningen er søgt gennemført i dette Lovforslag, forekommer det mig, at det er sket paa en Maade, som fremkalder ikke faa kritiske Bemærkninger, og navnlig paa en saadan Maade, at jeg som Finansminister maa sige: I den Skikkelse kan Loven sikkert ikke gennemføres. Jeg skal først nævne som et Punkt af ganske underordnet Betydning, som jeg dog ikke vil undlade at nævne, at naar man i § 1 har truffet Bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes, naar Tienden svares under et med anden Afgift, hvis særlige Størrelse ej heller er fastslaaet, saa er den Fremgangsmaade, her er valgt til at konstatere Tiendens Størrelse, ikke betryggende for Staten; thi det sker derved, at der ned sættes en Kommission med Tiendeaflysningskommissæren som Formand og to andre i den paagældende Aflysning interesserede Mænd, hvoraf den ene vælges af Tiendeejeren, den anden af Tiendeyderne. Nu er vel Forholdet dette, at baade Tiendeejeren og Tiendeyderne maa siges at være interesserede i, at saa stor en Del som muligt af den kombinerede Ydelse opfattes som Tiende, til hvis Aflysning Staten yder sit Bidrag, og at saa lille en Del som muligt regnes som de andre Ydelser, hvoraf Staten ikke tager nogen Andel. Jeg finder ikke den Omstændighed tilstrækkelig betryggende, at en Tiendekommissær, der vælges med ganske andre Hensyn for Øje og ingenlunde føler det som sin Pligt at skulle varetage Statens Interesser, er bleven Formand for Kommissionen. Dette er imidlertid nu, som sagt, et Punkt af underordnet Betydning. Men naar man dernæst i § 2 træffer en Bestemmelse om, hvorledes man skal udfinde Tiendens Værdi, saa finder jeg den der